

MESLEK YÜKSEKOKULLARINDAKİ TEKNİK VE SOSYAL PROGRAM ÖĞRENCİLERİNİN GİRİŞİMCİ KİŞİLİK AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILARAK PROGRAM TÜRÜNÜN GİRİŞİMCİLİĞİ ÖZENDİRME VE GİRİŞİMCİ KİŞİLİK OLUŞUMU KONUSUNDA BİR ETKİSİNİN OLUP OLMADIĞINI TESPİT ETMEYE YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Nilay Kaleli KARASAKAL

Kocaeli Üniversitesi, Kandıra MYO

Doktor

nilaykaleli@yahoo.co.uk

Barış AKSU

Kocaeli Üniversitesi, Kandıra MYO

Doktora Öğrencisi

barisaksu@hotmail.com

Emine DEMİRCİLİ

Kocaeli Üniversitesi, Kandıra MYO

Öğretim Görevlisi

edemircili@hotmail.com

Özet

Girişimcilik, ülkemizde ve dünyada istihdam sorunlarının aşılması için pazar ekonomisinin odağında yer alan önemli bir kavramdır. Ayrıca, işletme ve ekonomi biliminin önemli konularından birisidir. İnsanların mutluluğu ve ihtiyaçlarının tatmin edilmesi için, kaynakların bir araya getirilip, sunulması gerekir. Toplumlarda bu önemli görevi girişimciler üstlenmiştir. Girişimciler, toplumların aynı zamanda dinamik gücüdür. Girişimciler dünyaya geniş açıdan bakarlar ve yatırım projeleriyle, sadece kendi ülkelerini değil dünyayı dönüştürme gücüne ve vizyonuna sahip bireyler olarak global ekonomide liderdirler. Girişimcileri sıradan insanlardan ayıran ve girişimciliğe yönlendiren tek anahtar, sahip oldukları girişimci kişiliktir. Girişimci kişilik özellikleri, risk alma, bağımsızlığına

diüşkün olma, belirsizliğe tahammül gösterme, başarıya ihtiyacı duyma, kendine güven, yaratıcı ve yenilikçi olma ve hızlı karar verebilmedir. Bu özellikler, kişinin yetenekleri, eğilimleri, içinde bulunduğu çevre, aile ve eğitim durumu gibi unsurlarla ilgilidir.

Bu araştırmanın amacı, geleceğin genç girişimcileri olabilecek üniversitelerdeki ön lisans teknik ve sosyal program öğrencilerinin girişimci kişilik hakkındaki durumlarını tespit etmektir. Ayrıca program karşılaştırması ile program türünün girişimci kişilik oluşumuna etkisi tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Girişimcilik, Girişimci Kişilik, Meslek Yüksekokulu*

Alan Tanımı: *Girişimci Kişilik (Girişimcilik)*

A FIELD STUDY TO DETERMINE THE EFFECT OF PROGRAMME TYPE ON ENCOURAGING THE ENTREPRENEURSHIP AND FORMATION OF ENTREPRENEURIAL PERSONALITY AT THE STUDENTS OF VOCATIONAL HIGH SCHOOLS' TECHNICAL AND SOCIAL PROGRAMMES.

Abstract

Entrepreneurship is a important concept that have been at the center of market economics to solve employment problems in our country and the world. Also, it is one of the important topics of business and economic sciences. In order to satisfy the needs and happiness of the people, resources are to be have to gather and present. In societies, entrepreneurs have taken this important situation. Also, Entrepreneurs are also the dynamic force of societies. Entrepreneurs look to the world with wide-angle, and they become leaders in the global economy by their power and vision which transform not just their own country but also the world with their investment projects. Entrepreneurialism is the only key that seperates entrepreneurs from ordinary people and directs to entrepreneurship Entrepreneurial personality characteristics can be listed as follows; risk-taking, being fond of independence, tolerance to the uncertainty, the need to achievement, self-confidence, being creative and innovative and being able to make quick decisions. These features are relevant to the factors like person's abilities, tendencies, in which the environment, family and educational background.

The purpose of this study is to determine the situations about entrepreneurial personality of the students who are studying on the universities' associate degree technique and social programs. Also, by comparison of the programs, the effects of the type of program to the formation of entrepreneurial personality have been examined. .

Key Words: *Entrepreneurship, Entrepreneurialism, Vocational School*

JEL Code: L26

1. GİRİŞ

İnsanların mutluluğu, isteklerinin gerçekleşmesine ve ihtiyaçlarının doyuma ulaştırılmasına bağlıdır. İhtiyaçların tatmin edilmesi için ise kaynakların biraraya getirilip, insanların hizmetine sunulması gerekir. Günümüzde bu görevi üstlenen bireyler girişimcilerdir. Girişimciler, toplumların çağdaşlığa taşınmasında bu önemli görevi üstlendikleri gibi sadece ekonomik hayatın değil, aynı zamanda toplumsal hayatında gelişimini sağlayarak harekete geçirmektedirler.

Girişimcilerin bu görevi gerçekleştirme süreci olarak karşımıza çıkan girişimcilik ise, emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynaklar gibi üretim faktörlerinin bir araya getirilip, mal ve hizmet üretme eylemini kapsar.

Girişimcilik kavramı farklı şekillerde tanımlanabilir. Bu tanımlar aşağıda verilmiştir: (Yılmaz, Sünbül, 2009:196).

- Girişimcilik; 'değer yaratmak için, kar amacı güden yeni bir işletme kurma veya büyütme ve yeni bir mal ya da hizmet yaratma sürecidir'
- Girişimcilik; 'bir fırsat algılama ve o fırsatı ele geçirmek için bir organizasyon yaratma faaliyetidir'
- Girişimcilik; 'fırsat elde etmek için alternatif üretim süreçlerini inceleme ve onların optimizasyonunu sağlama faaliyetidir'
- Girişimcilik; 'birey ve toplum için değer yaratan, ekonomik fırsatlara cevap veren veya ekonomik fırsatlar yaratan bireyler tarafından ortaya konulan, getirdiği yeniliklerle ekonomik sistemde değişikliklere neden olan bir süreçtir'

Rekabetin küresel bir nitelik kazandığı, ekonomiler üzerinde ulusal düzenlemelerin etkisinin kaybolmaya yüz tuttuğu ve dünyanın neresinde olursa olsun üretim faktörlerinden bilgiye sahip olanların ve bilgiyi kullanmayı becerebilenlerin

yararlanmaya başladığı bir ortamda, gerek bireysel gerekse ulusal zenginliğin dinamikleri, girişimci bireylerin düşünsel ve davranışsal aktivitelerinde yatmaktadır. Bu da kişinin kişisel özellikleriyle doğrudan bağlantılıdır. (Ören, Biçkes, 2011:68)

Yapılan bu çalışma ile meslek yüksekokullarındaki teknik ve sosyal program öğrencilerinin girişimci kişilik açısından karşılaştırılması yapılmış ve program türünün girişimciliği özendirme ve girişimci kişilik oluşumu konusunda bir etkisinin olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

2.GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMLARI

Literatürde, girişimci ve girişimcilik kavramlarına ilişkin, kavramların farklı yönlerini vurgulamak açısından farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Çünkü girişimcilik bir süreç, girişimci ise bu sürecin sahibidir.

Ayrıca, girişimci, bireyi temel alan ve bireye ait özel yetenek, beceri ve zihinsel kapasitelere vurgu yapan bir kavram iken; girişimcilik, girişimcinin ortaya koyduğu düşünsel ve davranışsal eylemlerin, oluşturmuş olduğu organizasyonun ve tüm bunların neden olduğu çıktılarının genel adıdır. (Top, 2006:7)

Klasik anlamda girişimci, daha çok kendi işini kuran, çeşitli üretim faktörlerini bir araya getirerek ve risk üstlenerek üretim sürecinde bulunan ve bunun sonucunda da kar elde etmeyi amaçlayan kişi olarak tanımlanmaktadır. (Emsen, 2001:154)

Günümüzde ise girişimci; sürekli olarak mevcut durumun ötesine geçebilmek amacıyla, üretkenlik yeteneğini kullanan kişidir. (Titiz, 1999:11)

Girişimci; daha önce hiçbir kimse tarafından fark edilememiş fırsatları tespit edip, kullanabilen kişidir. (Ireland, Hitt ve Sirmon, 2003:965)

En kısa tanımla girişimci; değişimin temsilcisi olarak tanımlanmaktadır. (Thompson, 1999:210)

Yukarıda verilen tanımlar çerçevesinde günümüzde girişimci kavramıyla ifade edilmek istenen; girişimcilerin, işletme sahibi olsun ya da olmasın, herhangi bir işyerinde fiilen çalışsın ya da çalışmasın, kısaca bulunduğu herhangi bir ortamda

ya da üstlendiği herhangi bir rolde mevcut durumun işleyişini olumlu anlamda farklılaştıran bireyler olduklarıdır.

3.GİRİŞİMCİ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Girişimcilikle ilgili yapılan bir dizi araştırmalarda hep başarılı girişimcilerin bazı ortak özellikleri olabileceği vurgulanmaya çalışılmıştır. Gerçekten iş hayatında diğerlerine göre kısa sürede büyük başarılar elde eden girişimcilere rastlanılmaktadır. Genelde başarılı olarak düşünülebilen bu girişimcilerde ortak olarak risk alabilme, sorumluluk üstlenme, dinamik bir kişilik, yeniliğe, değişime ve dönüşüme açık bir yapı, hırslı ve büyük olma tutkusu, başarıya odaklanma gibi özellikler sayılabilir. (Alpugan, 1996)

Herkes tarafından benimsenmiş ve üzerinde uzlaşmış bir özellikler listesi olmamakla birlikte, girişimcileri sıradan insanlardan ayıran bazı özellikleri şu şekilde sıralanabilir: (Akpınar, 2009:51)

- Risk alma
- Bağımsızlığına düşkün olma
- Belirsizliğe tahammül etme
- Başarı güdüsü
- Kendine güven
- Yaratıcı ve yenilikçi olma
- Hızlı karar verebilme

Girişimcilikte başarı ile girişimcilerin kişisel özellikleri arasında yakın bir ilişkinin bulunduğu da bilinen bir gerçektir.

Girişimcilik, ekonomik güdülerden çok, psikolojik olarak başarıya ihtiyacından daha fazla etkilenmektedir. (Erdoğan, 2000)

Girişimci bireyleri diğer bireylerden ayırmada ve başarılı girişimcileri ortaya çıkarmada, bireysel farklılıklar üzerinde durulmalı, bireyin önceki iş deneyimi, başarı ihtiyacı, üstün sosyal beceriler ve kişisel kararlılık gibi bireysel faktörlere odaklanılmalıdır. (Çavuş, Akgemci, 2008)

Başarılı girişimcilerin kişisel özellikleri şu şekilde de sıralanabilir; (Ercan, Sünbül, 2009:197)

- Yaratıcı düşünme becerisi
- Yüksek düzeyde çalışma arzusu
- Cesaret, tutku ve kararlılık
- İnsanlarla üst düzeyde ilişki kurabilme becerisi
- Kendisini yazılı ve sözlü ifade edebilme becerisi
- İşini sevmesi ve iş motivasyonu
- Zengin bir bilinçaltı ve hayal kurma gücü
- Ekip ve takım çalışmasına yatkınlık
- Kişisel vizyonu ve misyonunun olması
- Değişime, dönüşüme açık ve istekli olması
- Esnek toleranslı davranabilme gücü
- Samimi, güvenilir, sempatik ve esprili kişilik
- İnsanları inandırma ve ikna kabiliyetinin yüksek olması
- Yönetim becerisi ve liderlik yeteneği
- İş bitirme azmi ve heyecanı
- İleri görüşlülük ve fırsatları yakalama alışkanlığı

4.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.1.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Meslek yüksek okullarında okuyan öğrencilerin girişimciliklerini etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılması için Kocaeli Üniversitesi'nin değişik meslek yüksek okullarının Teknik ve Sosyal programlarında, her iki programda da eşit miktarda denek olacak şekilde rassal örnekleme yöntemi kullanılarak anket çalışması uygulanmıştır. Yapılan çalışmada anket formu, demografik bilgileri verecek sorularla birlikte 42 maddeden oluşan Likert tipi soruları içermektedir. Anketin geçerliliğinin test edilmesi için pilot çalışma uygulanmıştır. Gerekli düzenlemelerden sonra belirlenen örnekleme anket yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 17 paket programı ile analiz edilmiştir. Analizlerde t-test, ki-kare testi, Mann-Whitney U Test, ANOVA, Friedman Testi başlıca kullanılan yöntemler

olmuştur ve tüm incelemelerde istatistiki anlamlılık düzeyi olarak %5 kullanılmıştır.

4.2.ARAŞTIRMANIN BULGULARI

217'si (%68,2) kız ve 101'i (%31,8) erkek öğrenci olmak üzere toplam 318 kişi üzerinde anket uygulanmıştır. Bu öğrencilerin %56,6'sının ailesi şehir merkezinde yaşamaktadır. %50,6'sı 1000–1999 TL arasında aylık gelire sahiptir. Ankete katılan öğrencilerin %58,8'i örgün öğretimde yer almaktadır. (Tablo 1)

Tablo 1: Demografik bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Erkek	101	31,8
	Kız	217	68,2
Ailenin yaşadığı yer	İl	180	56,6
	İlçe	127	39,9
	Köy	11	3,5
Aylık Gelir	1000 TL'den az	76	23,9
	1000-1999 TL	161	50,6
	2000-2999 TL	56	17,6
	3000-3999 TL	12	3,8
	4000-4999 TL	7	2,2
	5000 TL ve üzeri	6	1,9
Program	Teknik	159	50,0
	Sosyal	159	50,0
Öğretim	Örgün Öğretim	187	58,8
	İkinci Öğretim	131	41,2

Çalışmaya katılanların ebeveynlerinin eğitim seviyelerine bakıldığında annelerin %53,8'inin, babaların da %40,9'unun ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin annelerinin %71,1'i çalışmazken, babaların da %62,9'unun ücretli-maaşlı bir işi vardır. (Tablo 2)

Tablo 2: Ebeveynin eğitim seviyesi ve çalışma durumları

		Anne		Baba	
		n	%	n	%
Eğitim Seviyesi	Okur-yazar değil	24	7,5	3	,9
	İlkokul	171	53,8	130	40,9
	Ortaokul	93	29,2	102	32,1
	Lise	28	8,8	70	22,0
	Ön lisans	2	0,6	6	1,9
	Lisans	0	0,0	7	2,2
	Lisans üstü	0	0,0	0	,0
Çalışma Durumu	İşsiz	226	71,1%	13	4,1%
	Günelik çalışan	13	4,1%	19	6,0%
	Ücretli-maaşlı çalışan	60	18,9%	200	62,9%
	Kendi hesabına çalışan	19	6,0%	86	27,0%

Girişimciliği ölçebilmek amacıyla Likert ölçeğinin kullanıldığı toplam 42 maddeden oluşan bir soru seti çalışmaya katılanlara uygulanmıştır. Verilerin doğru bir şekilde analizinin yapılabilmesi amacıyla Kayıp Veri Analizi uygulanarak eksik değerler uygun bir şekilde doldurulmuştur. 42 maddelik ölçeği 5 grupta toplamak için Faktör Analizi uygulanmıştır. Bunun için ilk önce verilerin güvenilirlik analizi yapılmıştır. Arkasından örneklemin Faktör Analizi için uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla KMO testi uygulanmış ve son olarak da faktörler elde edilmiştir.

Güvenilirlik testi sonucunda Cronbach Alpha katsayısı 0,954 çıkararak çalışmanın güvenilirliğinin %95'in üzerinde olduğunu göstermiştir. Uygulanacak faktör analizi için kullanılan KMO testinin sonucu 0,946 olarak bulunmuştur. Bartlett Küresellik Testi sonucu da istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır ($\chi^2=7282,1$; $p=0,000<0,05$).

Dolayısıyla, analiz için örneklemin yeterli ve faktör analizine uygun olduğu sonucuna varılarak faktör analizine devam edilmiştir. Girişimciliğe etki eden alt faktörleri oluşturmak için yapılan faktör analizinde, dikey döndürme yöntemlerinden Varimax yöntemi uygulanarak 5 faktör elde edilmiştir (Tablo3). Bu beş faktör toplam varyansın %53,5'ini açıklayabilmektedir. Her faktörü oluşturan değişkenlerin istatistiksel değerleri ve her faktörün kendisine ait güvenilirlik seviyesi ile açıkladığı varyans yüzdesi de Tablo 3'te gösterilmektedir.

Elde edilen ilk faktör olan “Kendine Güven” toplam varyansın %37,4’ünü açıklayabilmektedir. “Bağımsızlık” olarak isimlendirilen ikinci faktörün toplam varyans içindeki oranı ise %5,8’dir. Üçüncü faktör olan “İletişim Kurma Becerisi” toplam varyansın %3,7’sini, dördüncü faktör olarak belirlenen “Yaratıcılık - Yenilikçilik” toplam varyansın %3,4’ünü ve beşinci faktör olan “Risk Alma” ise toplam varyansın %3,2’sini açıklamaktadır.

Tablo 3: Girişimcilik ölçeğine dair faktör analizi sonuçları

GİRİŞİMCİ KİŞİLİK FAKTÖRLERİ (Açıklanan Varyans Yüzdesi - Cronbach Alfa)	Faktör Yüklü	Medyan	Mod	Ortalama	Std.Şa.p.
Kendine Güven (%37,4 – 0,907)					
Azmedersem hemen her şeyi yapabilirim.	0,685	5	5	4,41	1,09
Kimse beğenmezse de ben doğru bildiğimi savunurum.	0,669	4	5	3,87	1,28
Kariyerim ile ilgili kararları ben veririm.	0,649	5	5	4,22	1,13
Kendimi sağlıklı ve iyi hissediyorum.	0,623	5	5	4,32	1,17
İlişki içinde olduğum insanlar bana güvenir ve saygı duyar.	0,610	5	5	4,44	1,14
Eğer bir şey yapmaya karar verirsem bunu yapmamı kimse engelleyemez.	0,606	5	5	4,18	1,14
Bir işte başarısızlığa uğrarsam bir daha başarısız olmamak için ne yapabileceğimi bulmaya çalışırım.	0,575	5	5	4,35	1,11
Yakınlarımın verdiği kararlarda kendi verdiğim kararlara daha çok güvenirim.	0,506	4	5	4,01	1,11
İşin başında olmayı ve sorumluluk almayı severim.	0,490	5	5	4,30	1,17
Sürekli aynı işi yapmak beni sıkar.	0,454	4	5	3,61	1,39
Farklı olmaktan çekinmem.	0,430	5	5	4,14	1,20
Başkalarına aptalca geleceğini bilsem bile kafama takılan soruyu sorarım.	0,406	4	5	4,03	1,17
Bağımsızlık (%5,8 – 0,863)					
Bir işi kurmadan evvel ilk atılacak adım iş planının hazırlanmasıdır.	0,753	5	5	4,50	1,06
Bir iş kurmak ve o işte başarılı olmak için iş fikri sermayeden de önce gelir.	0,716	5	5	4,20	1,14
Girişimciliğin itibarlı ve saygın bir meslek olduğunu düşünüyorum.	0,668	4	5	4,11	1,14
Ekonomik olarak kimseye bağımlı olmak istemem.	0,567	5	5	4,39	1,15
Gelecekte anne ve babamın benim için gurur duyacaklarını biliyorum.	0,539	5	5	4,46	1,04
Yeni yemekler, yeni yerler ve yeni tecrübelerin peşinden koşarım.	0,474	5	5	4,17	1,19
İletişim Kurma Becerisi (%3,7 – 0,849)					
Yeni tanıştığım insanlarla veya yabancılarla rahatlıkla konuşurum.	0,687	4	5	3,85	1,21
Arkadaş edinmek benim için çok kolaydır.	0,661	4	5	3,79	1,31
Hiç tanımadığım biriyle gidip sohbe başlaabilirim.	0,619	4	5	3,57	1,35
İnsanlarla görüşmeyi ve onlarla ilgilenmeyi severim.	0,575	5	5	4,18	1,15
İnsanlarla iyi iletişim kurarım ve onları ikna ederim.	0,524	4	5	4,14	1,06
İnsanlarla beraberken birinin benimle alay edeceğinden korkmam.	0,485	4	5	4,01	1,22
İnsanlar benim fikirlerimi anlamakta zorlanmazlar.	0,475	4	5	4,10	1,09
Finans bulma ve satış becerilerim çok iyidir.	0,444	4	4	3,48	1,15
Benim zayıf olduğum konularda yetenek sahibi olan kişileri tanıyorum.	0,288	4	4	3,86	1,14
Yaratıcılık - Yenilikçilik (%3,4 – 0,784)					
Girişimci bir ruha sahip olduğumu düşünüyorum.	0,746	4	4	3,68	1,25
Problemleri kendi bildiğim yöntemler yerine yeni yöntemlere başvurarak çözerim.	0,626	4	4	3,53	1,23
Kendi işimi kurmayı her şeyden çok istiyorum.	0,592	4	5	3,63	1,30
Karmaşık şeyleri bir düzene koyup onlardan anlam çıkarmayı severim.	0,565	4	5	3,90	1,20
Zor problemleri çözmekten hoşlanırım.	0,529	4	4	3,58	1,25
Bir projeyi başlatıp her türlü engellere rağmen sonuna kadar giderim.	0,493	5	5	4,22	1,14
Risk Alma (%3,2 – 0,811)					
Hiç bilmediğim bir yola sapmak beni korkutmaz.	0,605	4	5	3,41	1,35
Paramı, sonucundan emin olmadığım işe yatırmaktan çekinmem.	0,554	3	3	3,14	1,42
Bir şeyi daha önce başkaları denememiş olsa da ben denemekten çekinmem.	0,535	4	5	3,69	1,23
Yaptığım işte başkalarının onayını almak benim için önemli değil.	0,533	3	4	3,11	1,39
Korksam da korkunun üstüne giderim.	0,532	4	5	3,87	1,23
Yeni işler denemek ürktütücü olsa da denemekten vazgeçmem.	0,499	4	4	3,78	1,17
İşbaşı düşünce kimse'nin gözünün yaşına bakmam, yapılması gerekeni yaparım.	0,485	4	5	3,90	1,25
Herkes bir iş için yapılamaz dese de ben yapmanın yollarını ararım.	0,478	4	5	4,08	1,05
Çevremdeki olaylar üzerinde etkili olmaya çalışırım.	0,352	4	5	3,96	1,12

KMO = 0,946 ; Açıklanan Toplam Varyans = %53,5

Faktörler arasında, önem derecesi bakımından fark olup olmadığı, hangi faktörün daha çok önem kazandığının anlaşılması için tüm faktörlere ilişkin ortalamalar alınarak, bunlara Friedman testi uygulanmıştır. Friedman testine ilişkin sonuçlar Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4: Faktörlerinin birbirleri arasındaki farklılıklar

GİRİŞİMCİ KİŞİLİK FAKTÖRLERİ	Ortalama Sıralaması	Önem Derecesi (%)	Test Değerleri
Kendine Güven	3,60	71,98	$\chi^2=347,8$ sd=4 p=0,000
Bağımsızlık	4,08	81,70	
İletişim Kurma Becerisi	2,76	55,22	
Yaratıcılık - Yenilikçilik	2,40	48,05	
Risk Alma	2,15	43,05	

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, girişimci kişilik faktörlerinin arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ortaya çıkmaktadır ($p<0,05$). Analiz sonuçlarına göre, girişimci kişilik faktörleri içerisinde en önemli faktör olarak %81,7 oranla “bağımsızlık” ortaya çıkmaktadır. Daha sonra, sırayla “kendine güven” %71,98 oranla, “iletişim kurma becerisi” %55,22 oranla, “yaratıcılık-yenilikçilik” %48,05 oranla ve “risk alma” %43,05 oranla öne çıkmaktadır.

Ankete katılanların kendi işini kurmayı isteyenler, okuduğu programda “girişimcilik” ile ilgili ders alanlar ve okuduğu programın “girişimci olma düşüncesini” etkileyip etkilemediğini belirtenlerin verdiği cevaplar incelendiğinde grubun %67,9’unun kendi işini kurmayı düşündüğü, % 83,3’ünün okudukları programda girişimcilik ile ilgili ders aldığı ve %61,6’sının ise okuduğu programın girişimci olma düşüncesini etkilediği görülmüştür ($p<0,05$). Ancak bu üç olguya verilen yanıtlar, öğrencinin okuduğu programa göre bir farklılık göstermemiştir. Teknik veya sosyal programlarda yer alan öğrenciler benzer bir yapı sergilemişlerdir. (Tablo 5)

Tablo 5: Programlar arasında girişimcilik ile ilgili farklılıklar

		Program				Toplam	
		Teknik		Sosyal		n	%
		n	%	n	%		
Kendi işini kurmayı istiyor	Hayır	42	26,4	60	37,7	102	32,1
	Evet	117	73,6	99	62,3	216	67,9
Okuduğu programda “girişimcilik” ile ilgili ders almış	Hayır	3	1,9	50	31,4	53	16,7
	Evet	156	98,1	109	68,6	265	83,3
Okuduğu program “girişimci olma düşüncesini” etkilemiş	Hayır	46	28,9	76	47,8	122	38,4
	Evet	113	71,1	83	52,2	196	61,6

Programlara göre girişimci kişilik faktörlerinin kendi işini kurma isteğine etkileri incelendiğinde, teknik programda okuyan öğrencilerde “iletişim kurma becerisi”nin ($p=0,048$) ve “yaratıcılık-yenilikçilik” faktörünün ($p=0,000$), sosyal programda olanlarda ise sadece “yaratıcılık-yenilikçilik” faktörünün ($p=0,006$) kendi işlerini kurma isteklerine daha fazla etki ettiği görülmektedir. Programlar arasında girişimci kişilik faktörlerine verilen yanıtlar arasında bir farklılık bulunmamıştır. (Tablo 6).

Tablo 6: Programlara göre girişimci kişilik faktörlerinin kendi işini kurma isteğine etkisi

	Kendi İşini Kurma İsteği	Teknik				Sosyal			
		Ort.	ss	Fark (%)	p	Ort.	ss	Fark (%)	p
Kendine Güven	Hayır	4,11	0,81	1,74	0,632	4,15	0,91	0,18	0,957
	Evet	4,18	0,83			4,16	0,79		
Bağımsızlık	Hayır	4,27	0,79	1,26	0,713	4,19	1,02	3,87	0,279
	Evet	4,33	0,82			4,36	0,84		
İletişim Kurma Becerisi	Hayır	3,66	0,70	7,51	0,048	3,82	0,88	3,69	0,299
	Evet	3,94	0,79			3,96	0,79		
Yaratıcılık - Yenilikçilik	Hayır	3,31	0,75	15,90	0,000	3,57	0,89	10,75	0,006
	Evet	3,84	0,85			3,96	0,80		
Risk Alma	Hayır	3,50	0,85	6,61	0,102	3,66	0,88	-0,38	0,915
	Evet	3,73	0,75			3,65	0,75		

Girişimcilik ile ilgili ders alanlarda girişimci kişilik faktörlerinin kendi işini kurma isteği üzerindeki etkisine bakıldığında, teknik programdakilerde “iletişim kurma becerisi”nin ($p=0,048$) ve “yaratıcılık-yenilikçilik” faktörünün ($p=0,000$), sosyal programda olanlarda ise sadece “yaratıcılık-yenilikçilik” faktörünün ($p=0,028$) kendi işlerini kurma isteklerini daha fazla etkilediğini göstermektedir. Bununla birlikte girişimci kişilik faktörlerinin programlara göre bir farklılığı tespit edilmemiştir. (Tablo 7)

Tablo 7: Girişimcilik ile ilgili ders alanlarda girişimci kişilik faktörlerinin kendi işini kurma isteğine etkisi

	Kendi İşini Kurma İsteği	Teknik				Sosyal			
		Ort.	ss	Fark (%)	p	Ort.	ss	Fark (%)	p
Kendine Güven	Hayır	4,10	0,82	1,74	0,632	4,21	0,72	-1,34	0,714
	Evet	4,18	0,84			4,15	0,79		
Bağımsızlık	Hayır	4,27	0,80	1,26	0,713	4,38	0,83	0,38	0,920
	Evet	4,33	0,83			4,39	0,84		
İletişim Kurma Becerisi	Hayır	3,66	0,71	7,51	0,048	3,86	0,80	4,07	0,316
	Evet	3,93	0,79			4,02	0,77		
Yaratıcılık - Yenilikçilik	Hayır	3,33	0,75	15,90	0,000	3,60	0,70	9,58	0,028
	Evet	3,83	0,85			3,94	0,81		
Risk Alma	Hayır	3,49	0,86	6,61	0,102	3,66	0,85	0,66	0,874
	Evet	3,72	0,76			3,68	0,70		

Girişimcilik dersi alan ve okudukları programın kendilerinde girişimci olma düşüncesi yarattığını söyleyenlerde, kendi işini kurma isteği bakımından girişimci kişilik faktörlerinin etkisinin olmadığı her iki program öğrencilerinde de görülmektedir. (Tablo 8)

Tablo 8: Girişimcilik ile ilgili ders alanlarda "girişimci olma düşüncesi" oluşunlar

	Kendi İşini Kurma İsteği	Teknik				Sosyal			
		Ort.	ss.	Fark (%)	p	Ort.	ss.	Fark (%)	p
Kendine Güven	Hayır	4,38	0,45	-3,27	0,518	4,11	0,94	1,16	0,839
	Evet	4,23	0,80			4,16	0,86		
Bağımsızlık	Hayır	4,54	0,43	-3,34	0,459	4,37	1,12	0,66	0,911
	Evet	4,38	0,74			4,40	0,91		
İletişim Kurma Becerisi	Hayır	3,78	0,64	5,22	0,368	3,84	0,93	4,82	0,399
	Evet	3,98	0,78			4,02	0,78		
Yaratıcılık - Yenilikçilik	Hayır	3,52	0,67	9,94	0,138	3,74	0,76	5,59	0,357
	Evet	3,87	0,84			3,95	0,89		
Risk Alma	Hayır	3,71	0,63	2,11	0,707	3,79	0,97	-3,57	0,571
	Evet	3,78	0,74			3,65	0,67		

Program farkı gözetmeksizin demografik yapının girişimci kişilik faktörlerine etkisi incelendiğinde cinsiyetin "risk alma" faktöründe bir etkisinin olduğu ve erkeklerin daha fazla riske girdiği söylenebilir ($p=0,033$). Bununla birlikte ikinci öğretim öğrencilerinin "iletişim kurma becerisi" ve "risk alma" faktörlerine etkisi örgün öğretimdekilere göre daha fazladır ($p=0,024$ ve $p=0,037$). ANOVA ile yapılan bu analizlerin anlamlılık düzeyleri (p değerleri) Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Girişimci kişilik faktörlerinin demo grafik yapı ile ilişkisi (p değerleri)

	Kendine Güven	Bağımsızlık	İletişim Kurma Becerisi	Yaratıcılık - Yenilikçilik	Risk Alma
Cinsiyet	0,872	0,290	0,249	0,293	0,033
Yaş	0,966	0,842	0,817	0,411	0,572
Ailenin yaşadığı yer	0,191	0,232	0,372	0,062	0,404
Annenin Eğitim Seviyesi	0,376	0,517	0,368	0,279	0,102
Babanın Eğitim Seviyesi	0,949	0,374	0,171	0,679	0,160
Annenin Çalışma Durumu	0,100	0,122	0,292	0,405	0,224
Babanın Çalışma Durumu	0,540	0,279	0,266	0,665	0,112
Aylık Gelir	0,344	0,690	0,655	0,184	0,628
Program	0,973	0,854	0,659	0,250	0,826
Öğretim	0,194	0,205	0,024	0,051	0,037

5. SONUÇ

Ankete katılan 318 öğrenci, yukarıda verilen 5 faktörden önem sıralamasına göre en fazla bağımsızlığı ön plana çıkarmıştır. Daha sonra, önem sırasına göre, kendine güven, iletişim kurma becerisi, yaratıcılık ve yenilikçilik ve risk alma faktörleri gelmektedir.

Genel olarak teknik ve sosyal program öğrencilerinin kendi işini kurma isteğinde, programlar arasında bir farklılık görülmemiştir. Toplamda öğrencilerin %67,9'u kendi işini kurma isteğindedir.

Öğrencilerin %83,3'ü okuduğu programda girişimcilik ile ilgili ders almıştır.

Öğrencilerin %61,6'sının okuduğu programın girişimci olma düşüncesini etkilediği görülmüştür.

Programlara göre girişimci kişilik faktörlerinin, kendi işini kurma isteği düşüncesine etkileri incelendiğinde, teknik programda okuyan öğrencilerde

'iletişim kurma becerisi ve yaratıcılık-yenilikçilik' faktörlerinin, sosyal programda okuyanlarda ise sadece 'yaratıcılık-yenilikçilik' faktörlerinin kendi işini kurma isteğine daha fazla etki ettiği görülmektedir. Programlar arasında girişimci kişilik faktörlerine verilen yanıtlar arasında bir farklılık bulunmamıştır.

Girişimcilik ile ilgili ders alanlarda girişimci kişilik faktörlerinin, kendi işini kurma isteği düşüncesine etkileri incelendiğinde, teknik programda okuyan öğrencilerde 'iletişim kurma becerisi ve yaratıcılık-yenilikçilik' faktörlerinin, sosyal programda olanlarda ise sadece 'yaratıcılık-yenilikçilik' faktörünün, kendi işini kurma isteğini daha fazla etkilediği görülmektedir. Bununla birlikte girişimcilik alt faktörlerinin programlara göre bir farklılığı tespit edilmemiştir.

Girişimcilik dersi alan ve okudukları programın kendilerinde girişimci olma düşüncesi yarattığını söyleyenlerde, kendi işini kurma isteği bakımından girişimci kişilik faktörlerinin etkisinin olmadığı her iki program öğrencilerinde de görülmektedir.

Son olarak; program farkı gözetmeksizin demografik yapının girişimci kişilik faktörlerine etkisi incelendiğinde, cinsiyetin 'risk alma' faktöründe bir etkisinin olduğu ve erkeklerin daha fazla riske girdiği söylenebilir. Bununla birlikte ikinci öğretim öğrencilerinin 'iletişim kurma becerisi ve risk alma' faktörlerine etkisi örgün öğretimdekilere göre daha fazladır.

Genel olarak araştırma bulgularına göre; ankete katılan öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar sonucunda, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerin yüksek olduğu ancak okudukları programın bu eğilimlerinde bir etkisinin olmadığı gözlenmiştir. Ayrıca, girişimcilik alanında aldıkları derslerin bu eğilimlerine olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir. Ancak bu dersleri almış olmaları, girişimci kişilik faktörleri üzerinde bir etki yaratmamıştır. Bunun sebebi olarak, girişimciliğin oluşumunda kişilik özelliklerinin yanı sıra dış çevre faktörlerinin de (sosyal,yasal, ekonomik, kültürel v.b.) önemli olduğu söylenebilir.

Girişimci kişilik faktörlerinden ise, teknik programda okuyan öğrencilerin iletişim kurma ve yaratıcılık-yenilikçilik faktörleri, sosyal programlarda okuyan öğrencilerin ise sadece yaratıcılık-yenilikçilik faktörünün girişimcilik eğilimini olumlu etkilediği tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Akpınar, Selma. Girişimciliğin Temel Bilgileri. Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2009.
- Alpugan, Oktay. İşletme Bilimine Giriş. Trabzon: Derya Kitabevi, 1996.
- Çavuş, Mustafa Fedai, Tahir Akgemci. 'İşletmelerde Personel Güçlendirmenin Örgütsel Yaratıcılık ve Yenilikçiliğe Etkisi: İmalat Sanayinde Bir Araştırma', Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:20, 2008.
- Emsen, Selçuk Ö., Ömer Yılmaz ve Sema Çınar. 'Genç Nesilde Mesleki Eğilimler ve Girişimcilik: Ampirik Bir Çalışma', MPM Verimlilik Dergisi. Sayı:1, 2001.
- Erdoğan, Nihat. 'Otobiyografilerin Analizi Yoluyla Girişimci İşadamlarının Kariyer Gelişimi Hakkında Bir Araştırma', 8.Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, 2000.
- Ireland, Duane, Michael A. Hitt and David G. Sirmon. 'A Model of Strategic Entrepreneurship: The Construct and its Dimensions', Journal of Management. 29: 2003.
- Ören, Kenan ve Mehmet Biçkes. 'Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri(Nevşehir'deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma', Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi.Sayı:3, 2011.
- Thompson, Lindsay. 'The World of the Entrepreneur: A New Perspective', Journal of Workplace Learning, 11(6): 1999.
- Titiz, Tınaz. Genç Girişimcilere Öneriler. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1999.
- Top, Seyfi. Girişimcilik Keşif Süreci. İstanbul: Beta Basım Yayım, 2006.
- Yılmaz, Ercan ve Ali Murat Sünbül. 'Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi', Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:21, 2009.